

Sababootaa fi Furmaata Waliin Oduu Warra Duubatti deebiâ€™anii-kutaa 10

Description

Assalamu aleikum warahmatullahi wabarakatuh hordoftoota sammubani.com Guyyaa baayâ€™eef addaan fagaanne turre. Sababa adda addaa irraa kan kaâ€™e akka duraanii guyyaa guyyaan wal arguu hin dandeenye. Kutaa darbe irraa itti fufuun erga fooyyaâ€™anii booda sababoota duubatti akka deebiâ€™an nama taasisan ni ilaalla:

11-Injifannoo ariifachisuu fi yeroo gabaaba keessatti firii muruuf eegu

Kunoo asitti nama karaa kana deemee akkana jedhutu jira: karaan kuni karaa Rabbiin gabroota Isaatiif jaallate erga taâ€™e, injifannoon kan isa waliin gamtoome taâ€™uu qaba. Garuu dubbiin kuni buâ€™aa ariifachisuu irraa akka taâ€™etti ilaallama. Walâ€™aansoon haqaa fi baaxilaa dheerachuu akka dandaâ€™u inni hin beekne. Garuu dhumti akkana jetti: Injifannoon warra haqaatiif. Rabbiin oltaâ€™aan akkana jedha:

أَمْ حِسِّبْتُمْ أَنْ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَأْتِكُمْ مَثْلُ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ
قَبْلِكُمْ مَسْتَهُمُ الْبَأْسَاءُ وَالضَّرَاءُ وَزُلْزَلُوا هَتَّىٰ يَقُولَ الرَّسُولُ وَالَّذِينَ
عَامَنُوا مَعَهُ وَمَتَىٰ نَصَرَ اللَّهُ أَلَا إِنَّ نَصْرَ اللَّهِ قَرِيبٌ

٢١٤

â€œSila fakkaatan warra isinin dura darbanii osoo isinitti hin dhufin Jannata seenuu yaadduu? Hiyummaa fi rakkinni isaan tuqxe; hanga Ergamaa fi warri isa waliin amanan â€œSila gargaarsi Rabbii yoomi?â€¢ jedhan gahanitti ni sochoofaman. Eeyyen! Dhugumatti, gargaarsi Rabbii dhiyoodha.â€¢ (Suuratu al-Baqarah 2:214)

(Yaa warra amantan! Qormaanni (rakkoon) warra amanan isiniin duraatti dhufe osoo isinitis hin dhufin Jannata seenu ni yaadduu? Dhugumatti, hiyyummaan, dhibee fi rakkinni adda addaa isaan tuqee jira. Hanga Ergamaa fi warri amanan, â€œGargaarsi Rabbii yoom dhufa?â€ jedhan gahanitti sodaa adda addaatin hurgufamanii jiru. Eeyyen, gargaarsi Rabbii warra amananitti dhiyoodha.)

Dhugumatti, Rasuula (SAW) fi sahabonni isaa azaa (rakkoo) irratti wagga kudha sadii ni obsan. Ergasii isaanif mootummaa dhaabe. Hanga ijaarsi isaanii dhaabatutti wagga kudhan itti fufan.

Nama karaa daâ€™awaa keessa deemuuf Obsuu fi ariifachisuu dhiisuun dhimmoota garmalee barbaachisoo taâ€™aniidha. Rabbiin Nabiyyii isaa obsatti ajaje. Akkana jedhe: â€œ**Akkuma Ergamtoota irraa warri ij�انوو cimaa qaban obsan atis obsi.**â€ Suuratu Al-Ahqaf 47:35

Kunoo Nabii Nuuh (AS) wagga 950 ummata isaa halkanii guyyaa, dhoksa ifatti osoo waamu obse. Kana hunda waliin isaan irraa qoosaa fi of tuuluu argate. Inni kanatti xiyyefannoo hin kennine. Kana irra, ni obse, ni qabsaaâ€™e. baâ€™aa waamicha kanaa hunda isatu ni baadhate.

â€œ[Nuuh] ni jedhe, Gooftaa kiyya! Dhugumatti, ani ummata kiyya halkanii guyyaa waame. Waamichi kiyya dheessa malee homaa isaanif hin daballe. Akka isaanif araaramtuuf akkuma isaan waamuun, qubbiin isaanii gurra isaanii keessa godhan, uffata isaanii maratan, [badii isaanii] itti fufan, of-tuulinsa [guddaas] of tuulan. Ergasii ani ifatti isaan waame. Ergasii isaanif labse, dhoksaanis isaanitti dubbadhe.â€ Suuratu Nuuh 71:5-9

(Kana jechuun Nuuh akkana jedhe: Gooftaa kiyya! Dhugumatti ani ummata kiyya halkanii guyyaa gara Sitti amanuu fi Siif ajajamuutti waame. Gara iimaanaatti (amanuutti) isaan waamuun kiyya baqachu fi garagaluu malee homaa isaanif hin daballe. Akka Ati isaanif araaramtuuf dhawaatuma gara Sitti amanuutti (iimaanaatti) isaan waamuun, akka waamicha hin dhageefanneef qubbiin isaanii gurra isaanii keessatti cuqqaalan, akka na hin ilaalleef uffata isaanii ni maratan (ni haguuggatan), kufrii isaanii itti fufan. Iimaana fudhachuu irraa of-tuulinsa badaa of tuulan. Ergasii osoo hin dhoksin ifatti baase gara iimaanaatti isaan waame. Ergasii sagalee olkaase waamicha isaanif labse. Haala biraa keessatti immoo sagalee gadi qabuun dhoksaan [gara iimaanatti] isaan waame.[\[1\]](#))

Xumurri gaariin warra Rabbiin sodaataniifi. Adeemsa dhumaa irratti bakka mijeessuun warra iimaanaa fi amantiitifi. Kanaafu, wareegamni wanta hafuu hin qabneedha. Carraaqqi fi hojii malee warri Islaamaa buâ€™aa kana hunda arguu hin dandaâ€™an.

Rakkoon ulfaachuun mallattoo boqonnaa akka taâ€™e beekkamu qaba.

Rabbitin rakkoo keessaa kan nama baasu rakkoon garmalee erga ulfaate booda.

حَتَّىٰ إِذَا أَسْتَيْشَسَ الرَّسُلُ وَظَنُّوا أَنَّهُمْ قَدْ كُذِبُوا جَاءَهُمْ
نَصَرْنَا فَنِحْيَ مَنْ نَشَاءُ وَلَا يُرَدُّ بَعْدًا عَنِ الْقَوْمِ الْمُجْرِمِينَ
110

â€œYeroo Ergamtoonni abdii kutanii fi akka kijibsiifamanitti yaadan, gargaarsi Keenya isaaniif dhufe. Namni feene ni baraarame, adabbiin Keenya yakkamtoota irraa hin deebifamu.â€ Suuratu Yuusuf 12:110

Namni yommuu gargaarsi turuu, nafsee ofii ajiifachuu qaba. Nama biraan komachuu hin qabu. Dirqamni Muslima irra jiru yommuu gargaarsi turu Islaama qabachuu dhiisu osoo hin taâ€™in, gara Rabbiitti dheessudha.

أَمَنَ يُحِبُّ الْمُضْطَرِ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْسِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُ كُمْ
خُلَفَاءَ الْأَرْضِ أَئِلَهٌ مَّعَ اللَّهِ قَلِيلٌ مَا نَذَرَ كَثُرُونَ

â€œSila Isa yeroo namni rakkataan (muddamaan) Isa kadhat, jalaa awwaatee hamtuu irraa saaquo fi bakka buâ€™oota dachii isin taasisu [moo waan isin Rabbitti dabaltantu caalaa?] Sila Rabbiin waliin gabbaramaan biraan ni jiraa? Hangi isin gorfamtan xiqqaadha. Suuratu An-Naml 27:62

Buâ€™aa daâ€™awaa isaatii fi firii facaasaa isaa ilaaluun sharxii daaâ€™iti miti.

Namoota qajeelchuun dhimma garmalee jaallatamaa taâ€™eedha. garuu harka daaâ€™iwwaniiti miti.
â€œQajeelchi isaanii sirratti [dirqamaa] miti.â€ (Suuratu Al-Baqarah 2:272)

â€œDhugumatti, ati nama jaallatte hin qajeelchitu, garuu Rabbiin nama fedhe qajeelcha. Inni hunda caalaa warroota qajeelan beeka.â€ Suuratu Al-Qasas 28:56

Gargaarsi duubatti akka harkifatetti ilaalan sababa jalqabaa daaâ€™iwaan baayâ€™een fi kanneen biroo akka duubatti deebiâ€™an taasiseedha. Ergamaan Rabbii (SAW) gargaarsa ariifachiisuu isaaniitif sahaabota isaanii ni waqqasan. Akkuma hadiisa keessatti dhufe: Yommuu cunqursaan mushrikootaa Muslimoota dadhaboo taâ€™an irratti jabaatu, gara Ergamaa Rabbii (SAW) dhufuun ni jenne, â€œNuuf gargaarsa hin kadhattu? Rabbiin nuuf hin kadhattu?â€ Ergamaan Rabbiis fuulli isaanii kan diimate taâ€™ee ni jedhan: â€œIsin dura namticha dachii keessatti isaaaf qotamee achi keessa godhamutu ture. Ergasi magaazin fidamee mataa isaa irra kaaâ€™amuun bakka lamatti addaan murama. Kuni amanti isaa irraa duubatti isa hin deebisne. Filaa sibilaa lafee fi narvii isaa irraa foon kaasun (duguuguun) qaamni isaa ni filama. Kuni hundi amanti isaa irraa duubatti isa hin deebisne. Rabbiin kakadhee! Hanga namni geejjiba yaabbatu Rabbiin malee eenyulle kan hin sodaanne taâ€™ee ykn hoolota isaa irratti jeedala kan sodaatu yoo taâ€™e malee, Sanaâ€™aa irraa kaâ€™ee Hadramawt deemutti Rabbiin dhimma kana ni guuta (kana jechuun Islaama olâ€™aanaa taasisa.) Garuu isin ni ariifattu.â€ ([Sahih Al-Bukhaari 3612](#))

Dirqamni daaâ€™i irra jiru, hanga sanyiin biqiltuu, mukni guddatu, oomishni tolu fi firii muruu obsuudha. Ikhlaasa kan qabu yoo taâ€™ee ajriin (mindaan) isaa Rabbiin biratti kan eeggamuudha. Firiin hojii biqiliun ykn guddachuun ykn haamuun dura inni duâ€™uu dandaâ€™a. Hidhaa jireenyaa irra osoo jiruu ijifannoonaan hundi taâ€™uun maal isaa godhaa. Kuni Nabiyyi keenya Muhammadiifu (SAW) hin

---

taane. Duâ€™a isaatiin booda malee Islaamni Peershiyaa fi Roomota irratti injifannoo hin arganne. Dhugumatti, yeroon injifannoo garmalee dhiyoodha. Gammadaa, abdadhaa.

Guduunfaa

âœ’Namoonni gariin sababa Islaama qabataniif yommuu rakkifaman, gargaarsi fi injifannoona akka isaaniif dhufuu garmalee ariifatu. âœMaaliif Rabbiin nu hin gargaarre? Zaalmota kanniin maaliif hin fixnee? Maaliif hidhaa fi rakkinna kana hunda keessaa nu hin baasne?â€ jechuun iyyannoo dhiyeessu. Kuni ariifachuu fi hikmaa (ogummaa) Rabbii wallaaludha. Inumaa namoonni gariin yommuu gargaarsi Rabbii turu Islaama irraa duubatti deebiâ€™uu. Haalaakkana keessatti wanti namarcaa eeggamu: âœ’Hanga gargaarsi Rabbii dhufuu obsuu. Sababa Islaama qabateef yommuu rakkifamu, rakkoo kana karaa lamaan ilaalu dandaâ€™a:

1ffaa-Qormaata-rakkoon isatti buâ€™e kuni iimaana fi obsa isaa qoruuf (mokkoruuf) taâ€™uu dandaâ€™a. Hangam Rabbiitti fi wanta Inni beeksisetti akka amane ifatti baasuuf rakkoleen adda addaa isatti buâ€™a. Sababa kanaan, namni dhugaan amanee fi namni sobaan amane ifatti baha. Kanaafu, namni âœKuni hangam Islaama qabachuu kiyya keessatti dhugaa akka taâ€™e ifatti baasuuf naaf qormaata taâ€™uu dandaâ€™a. Kanaafu obsuun narra jira.â€œfin jechuu qaba.

2ffaa-Adabbii taâ€™uu dandaâ€™aâ€“ âœesababa badii hojjadheef rakkoon kuni anaaf adabbii taâ€™uu waan dandaâ€™uuf of sirreessuun, tawbachuu fi istighfaara baayâ€™isuun narra jira.â€œ jechuun yaadu.

[\[1\]](#) Tafsiir Muyassar-570

Date Created

February 5, 2021

Author

admin